

کودک دوست داشتنی

کودک خرد سالی است. جلوی خانه با دوستانش بازی می کند. پیامبر خدا از خانه بیرون می آید. کودک با دیدن پدربزرگ لبخند می زند و به این طرف و آن طرف می دود تا او را به دنبال خود بکشاند. او با این کار می خواهد با پیامبر بازی کند. پیامبر دستهای خود را باز می کند و به طرفش می رود تا او را در آغوش بگیرد و نوازش کند.

سرانجام او را در میان دستهای خود می گیرد و صورت و چشم هایش را چند بار می بوسد. حسین هم سرش را روی شانه ی پیامبر می گذارد و دستهای کوچکش را به دور گردن او حلقه می کند.

همه ی مردم از دیدن این منظره لذت می برند. آن ها خوب می دانند که پیامبر چه قدر حسین را دوست دارد!

کودک دوست داشتنی

توضیحات درس

بچه ها با امام حسین علیه السلام به خوبی آشنا هستند. اغلب آن ها در برنامه های عزاداری محرم شرکت می کنند. شخصیت امام حسین (ع) در میان بچه ها بیشتر به عنوان دلآوری شجاع، انقلابی قهرمان و شهید جاوید مطرح است. خوب است به این تصاویر زیبا، سیمای درخشان انسانی محبوب و دوست داشتنی که در کودکی و بزرگسالی همواره مورد توجه و تقدیر رسول گرامی اسلام بوده است، نیز اضافه شود.

متن درس پانزدهم، کودک دوست داشتنی، درباره ی کودکی امام حسین (ع) و علاقه ی پیامبر خدا به اوست.

اهداف درس

- ۱- آشنایی دانش آموزان با امام حسین (ع)
- ۲- تقویت احساس محبت و علاقه نسبت به امام حسین (ع)
- ۳- تلاش برای آشنایی بیشتر با امام حسین (ع)

انتظارات

دانش آموز، طی فرایند آموزش:

- ۱- داستانی را از زندگی امام حسین (ع) بیان می کند.
- ۲- علاقه ی خود را نسبت به امام حسین (ع) ابراز می کند.
- ۳- دانستنی های خود را درباره ی امام حسین علیه السلام بیان می کند.
- ۴- نسبت به شرکت در مراسم محرم علاقه نشان می دهد.

مفاهیم کلیدی

امام حسین (ع)
مراسم محرم

مراحل تدریس

پیشنهادهایی برای انتخاب روش تدریس مناسب

شیوه ی تدریس این درس نیز می تواند مانند درس گذشته

باشد.

چند نکته

- ۱- بر روی موضوع علاقه ی پیامبر (ص) نسبت به امام حسین (ع) تاکید کنید.
- ۲- درس را در قالب یک داستان بیان کنید.
- ۳- از دانستنی های بچه ها درباره ی امام حسین (ع) - که بیشتر در ایام محرم و از طریق شرکت در مراسم این ایام حاصل می شود - به شکلی مناسب استفاده کنید.

کتاب کار

در کتاب کار این درس، تصویری از نبرد عاشورا ترسیم شده است. بچه ها غالبا با این گونه تصاویر آشنا هستند. اگر چنین نبود، درباره ی حضور کودکان و نوجوانان در صحنه ی عاشورا، توضیح مختصری بدهید.

از احساسات بچه ها در مورد دوستان و دشمنان ائمه ی معصومین علیهم السلام بویژه قاتلان امام حسین (ع)، استفاده کنید

• ارزش‌یابی

بیان قصه‌ی کتاب توسط بچه‌ها، با زبان و بیان خاص خود، جستجوی داستان‌های دیگری از کودکی امام حسین علیه‌السلام، بحث و گفتگوی گروهی درباره‌ی موضوع قصه‌ی درس، ذکر خاطراتی از محرم و مراسم آن، گفتگو درباره‌ی نحوه‌ی مشارکت بچه‌ها در مراسم عزاداری امام حسین علیه‌السلام و فعالیت‌هایی نظیر این‌ها، می‌تواند ابزار خوبی برای سنجش میزان یادگیری بچه‌ها با توجه به اهداف این درس باشد.

همچنین علاوه بر تکیه بر کتاب کار، از برخی سؤال‌های مفید و مناسب نیز می‌توانید استفاده کنید. سؤال‌هایی نظیر:

چرا پیامبر (ص) آن کودک را این قدر دوست داشتند؟

پیامبر (ص) برای آن که علاقه‌ی خود را نسبت به حسین (ع) نشان دهد، چه می‌کرد؟

اگر قصه‌ی دیگری در این باره شنیده‌اید، برای دوستانتان بازگو کنید.

اگر شما جای دوستان حسین (ع) بودید و می‌دیدید که پیامبر حق‌دور او را دوست دارد، با حسین (ع) چه‌گونه رفتار می‌کردید؟

اگر دوربین داشتید و در همان جایی که پیامبر (ص) حسین را دنبال می‌کرد تا او را بگیرد و ببوسد حضور داشتید، از چه چیزهایی عکس می‌گرفتید؟

بنابراین، علاوه بر فعالیت‌های تدارک دیده شده توسط آموزگار محترم، موارد زیر می‌توانند در تکمیل جدول ارزش‌یابی این درس، به او کمک کنند:

۱- مشارکت در بیان خاطرات و تجربیات دانش‌آموزان در مورد محرم و مراسم عزاداری امام حسین (ع)

۲- مشارکت در بیان دانستنی‌ها و اطلاعات و احساسات خود در مورد امام حسین (ع)

۳- بحث و گفتگوی گروهی دانش‌آموزان در مورد داستان و رفتار پیامبر (ص)، نسبت به امام حسین (ع)

۴- انجام فعالیت‌های کتاب کار

۵- بروز احساسات و علاقه‌ی خود در مورد امام حسین (ع) نمونه‌ای از فعالیت‌های مرتبط با اهداف خاص درس دوم

و اجازه دهید خود بچه‌ها، با گفتگوی کلاسی، آن را توسعه دهند. سپس از بچه‌ها بخواهید تصویر را با سلیقه‌ی خود رنگ‌آمیزی کنند.

یا خود می گویم

هر وقت نام امام حسین - علیه السلام - را می شنوم، به یاد محرم می افتم.

برای خواندن

حضرت امام حسین - علیه السلام - سوومین امام ما مسلمانان است. او در روز سوم ماه شعبان در شهر مدینه به دنیا آمد. پیامبر خدا او را می پسند و می گفت: «هر که حسین را دوست داشته باشد، خدا دوستش دارد.» امام حسین با کودکان مهربان بود. به فقیران و نیازمندان کمک می کرد. ولی همیشه با ستم کاران در حال مبارزه بود. او سرانجام به دست انسان های ستم گر شهید شد. ما هر سال روز ولادت امام حسین را جشن می گیریم. در ماه محرم هم از او و یارانش یاد می کنیم.

دوست دارم

او آن چه درباره ی محرم می دهم، نقاشی زیبای بکنم.

و نیز حوزه های فرایند یاددهی - یادگیری، در جدول هدف - فعالیت این درس آمده است.

اهداف: دانش آموز.....	طبقات و حوزه های فرایند یاددهی - یادگیری	درک مفاهیم	کسب مهارت ها	به کارگیری مفاهیم و مهارت ها	تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده ها
- امام حسین علیه السلام را	- داستانی از زندگی امام حسین علیه السلام بیان می کند.			*	
اجمالاً می شناسد.	- دانستنی های خود را درباره ی امام حسین علیه السلام بیان می کند.			*	
- علاقه ی خود را نسبت به امام حسین علیه السلام ابراز می کند.	- به شرکت در مراسم محرم علاقه نشان می دهد.				*
	با دوستانش، در مورد داستان و رفتار پیامبر (ص)، نسبت به امام حسین (ع) بحث و گفتگو می کند.				*

بخش اخلاق و آداب اسلامی

کلیات

مهم‌ترین وظیفه‌ی تربیت دینی بویژه در دوره‌ی ابتدایی، ایجاد و تقویت عادات صحیح و خلیات نیکو در کودکان است و شاید هیچ یک از موضوعات دیگر مورد بحث در تربیت دینی این دوره، به اندازه‌ی پرورش اخلاقی، مهم تلقی نشود. در واقع، این بخش از تعالیم دینی، عصاره‌ی دعوت دین و نتیجه‌ی نهایی تربیت دینی و در یک کلام، حاصل عملی تعالیم دینی و همان چیزی است که دین را به منزله‌ی یک الگوی مناسب و عملی برای زندگی روزمره‌ی انسان‌ها، در حیاتشان وارد کرده است.

دوره‌ی دبستان، از این جنبه، مجال مناسبی برای تثبیت آداب و عادات پسندیده است. همچنین باید به دانش‌آموزان فرصت داد تا بتدریج، ارزش‌های اخلاقی را در خود درونی سازند. به گونه‌ای که فرد در آینده، نه از ترس تنبیه و نه به خاطر تشویق و تمجید بلکه به خاطر ارزشمندی ارزش‌های اخلاقی، به رعایت آن‌ها مقید شود. در آموزش معیارهای اخلاقی، جنبه‌های شناختی، عاطفی و رفتاری، همه حائز اهمیت هستند. آشنا ساختن کودکان با معیارها و مشخصات «کار خوب» و «کار بد» و قضاوت در مورد «خوبی» و «بدی» اعمال، جنبه‌های شناختی این آموزش‌ها را تشکیل می‌دهند. ایجاد و تقویت احساس رضایت از انجام افعال اخلاقی و احساس گناه نسبت به ترک آن‌ها، به جنبه‌ی عاطفی آن مربوط می‌شوند. رفتار واقعی در وضعیت‌های گوناگون و ملاحظات اخلاقی هم جنبه‌های رفتاری آموزش‌های این بخش را شامل می‌شوند.

نکته‌ی مهم و اساسی، در آموزش‌های مفاهیم و مباحث این بخش، ضرورت استفاده از موقعیت‌ها و فرصت‌های عینی و واقعی و نیز لزوم تکرار و تمرین و یادآوری مستمر آموخته‌هاست. بنابراین، مقتضی است آموزگاران محترم، با یادآوری و تمرین در شرایط مختلف، امکان تثبیت عادات اخلاقی موردنظر در این پایه را فراهم

نمایند بدیهی است بیان مستقیم، نصیحت، سرزنش، مقایسه و... که شیوه‌هایی کم اثر و نامطلوب هستند، برای تحقق این منظور، به هیچ وجه، توصیه نمی‌شوند. دانش‌آموزان این دوره، مستعد احساس گناه در برابر اعمال و افکار خود هستند و شدت عمل در آموزش معیارهای اخلاقی، می‌تواند به ایجاد چنین احساسی منجر شود.

در مقابل، بیان غیرمستقیم، جلب توجه بچه‌ها به منافع متقابل رعایت امور اخلاقی، بهره‌برداری مناسب و به موقع از روابط منحصر به فرد معلم و شاگردی، ایجاد حساسیت در بچه‌ها نسبت به رعایت یا عدم رعایت نکات اخلاقی موردنظر، تشویق فوری رفتارهای اخلاقی و پسندیده‌ی بچه‌ها، اظهار رضایت آموزگار از انجام این اعمال، تمرین عملی و مستمر آن‌ها در شرایط مختلف و...، شیوه‌های موثرتری هستند که توصیه می‌شوند.

از ۶ تا ۱۱ سالگی در کودکان تغییراتی ایجاد می‌شود که منجر به درک خاصی از مسایل اخلاقی در آن‌ها می‌گردد. به عبارت دیگر کودکان، آن گونه که بزرگسالان پیرامون یک رفتار یا گفتار، قضاوت اخلاقی می‌کنند، حکم نمی‌کنند. اندیشه و برداشت بزرگسالان را از دستورات و احکام اخلاقی ندارند. در این سنین که مقارن با دوره‌ی «دیگر پیروی» است کودکان برای فکر و سخن بزرگسالان ارزش بالایی قابل هستند و ظاهر گفتار آن‌ها را می‌گیرند و به کمک حافظه‌ی خود آن‌ها را حفظ می‌کنند و بر زبان می‌رانند. ولی نه تنها در رفتارهای خود، بلکه در حکم‌های اخلاقی خویش نیز جایی به آن‌ها نمی‌دهند پس روش‌های تفهیم مسایل اخلاقی به کودکان باید متفاوت از بزرگسالان باشد.

ویژگی مثبتی که کودکان در این دوره از آن بهره‌مندند این است که در این مقطع اخلاق بزرگسالان مورد پذیرش آن‌ها قرار می‌گیرد و به تکرار آن می‌پردازند و اگر الگوهای اخلاقی یکپارچه باشند، کار آسانتر شده، تعارضی در وضع کودک ایجاد نمی‌شود.

* «کنترل اولیه بر روی رفتار کودک خردسال، عمدتاً از طریق عوامل اجتماعی بیرونی برقرار می‌شود. اما در سنین بالاتر، به نظر می‌رسد که کنترل رفتار کودک، به‌طور فزاینده‌ای، با معیارهای درونی شده رفتار که به خویشنداری در غیاب مهارهای خارجی منتهی می‌شوند، برقرار می‌گردد. این انتقال از عوامل بیرونی به احساسات شخصی و اعتقادات اخلاقی، درونی ساختن نامیده می‌شود. بسیاری از روان‌شناسان معتقدند درونی ساختن، فرایند اساسی در رشد اخلاق به‌شمار می‌رود. در این باره مراجعه کنید به: ای میویس هترینگتون و راس دی. پارک. روان‌شناسی کودک از دیدگاه معاصر. جلد دوم، ترجمه‌ی جواد طهوریان و دیگران، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۷۳، ص ۳۸۰»

از این رو در طول مراحل اخلاقی دوره‌ای که تربیت اخلاقی می‌تواند بیشترین نقش را داشته باشد، همین سنین است.

از سوی دیگر این سنین راه‌گذر تحول اخلاقی به مراحل بالاتر یعنی «خود پیروی» است که شرایط محیطی می‌تواند این تحول صعودی را تامین کند یا فرد را برای همیشه در مرحله‌ی دیگری تثبیت نماید.

پس نقش مربیان در این مقطع سنی و مسئولیتی که بر عهده دارند، بسیار حساس است.

روایات نیز بارها و بارها به اهمیت این مقطع که دوره‌ی عبودیت و اطاعت نامیده شده است، اشاره دارند. امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: «اگر (در این سنین) آموخت صالح و رستگار می‌گردد وگرنه دیگر خیری در او نیست» (وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۱۹۳) در اکثر روایات تربیتی درباره‌ی هفت سال دوم تربیت توصیه شده است که مربی یا والدین کودک را با خویش همراه و ملازم کنند. رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «... و سپس او را با خودت هفت سال همراه کن.» (وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۱۹۳) همچنین امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید: «او را هفت سال با خود بدار و او را با ادب خودت ادب کن.»

کودک با توجه به زمینه‌های اخلاقی که در محیط خانواده از والدین و اعضای دیگر خانواده کسب کرده است، با ورود به محیط مدرسه با معلمان و مربیانی مواجه می‌شود که مسئولیت تعلیم و تربیت او را بر عهده دارند و نیز خود را در میان نوآموزان هم سن و سال خود می‌یابد که آنان نیز در محیط‌های خانوادگی خود، از زمینه‌های گوناگون اخلاقی متأثر شده‌اند. حال اگر مربی در زمینه‌ی تعلیم و تربیت از آگاهی‌ها و ویژگی‌های لازم برخوردار باشد، می‌تواند تغییرات مطلوب را در اخلاق و رفتار کودکان به وجود آورد.

درباره‌ی بخش اخلاق و آداب اسلامی کتاب هدیه‌های آسمان (پایه‌ی دوم): پیش از هرچیز مناسب است به بیان اهداف یادگیری مربوط به بخش اخلاق و آداب اسلامی کتاب هدیه‌های آسمان دوم بپردازیم:

دانش‌آموز، در بخش مربوط به اخلاق و آداب اسلامی هدیه‌های آسمان دوم برای رسیدن به اهداف زیر تلاش می‌کند:

بخش اول اهداف

آشنایی با برخی از آداب اسلامی سلام کردن، پاکیزگی،

خوردن و آشامیدن

تمایل به رعایت آداب سلام کردن، پاکیزگی، خوردن و

آشامیدن

تلاش برای رعایت آداب سلام کردن، پاکیزگی، خوردن و

آشامیدن

بیان برخی از آداب سلام کردن، پاکیزگی، خوردن و آشامیدن

بنابراین...

● کودک، با نمونه‌هایی از رفتار و آداب اسلامی در برخورد

با دیگران (نظیر سلام، احوال‌پرسی، خداحافظی، معرفی خود و...) آشنا می‌شود.

● او همچنین درباره‌ی پاکیزگی و رعایت آن بویژه در محیط‌های

عمومی و رعایت حقوق دیگران در این خصوص نکاتی را می‌آموزد، او می‌آموزد که خوردن و آشامیدن آدابی دارد و با برخی از این آداب آشنا می‌شود.

بخش دوم اهداف

آشنایی با آثار و نتایج خوب راست گفتن

تمایل به راستگویی به عنوان یک کار نیک

تلاش برای رعایت راستگویی در گفتار و کردار

بیان برخی از مصادیق راستگویی در زندگی بچه‌ها

بنابراین...

● دانش‌آموز پایه‌ی دوم ابتدایی می‌آموزد که همواره در زندگی

موقعیت‌هایی پیش می‌آید که انسان می‌باید بین صادق و روراست بودن از طرفی و کتمان و دروغ‌گویی یکی را انتخاب کند.

● او می‌آموزد که بچه‌ها می‌توانند با اراده‌ی خود تصمیم

بگیرند راستگو و درستکار باشند. چرا که راستگویی و صداقت یکی از ویژگی‌های انسان مسلمان است.

● او می‌آموزد که راستگویی، بهترین سخن است و با برخی از

نتایج و آثار ملموس آن در زندگی همسالان خود آشنا می‌شود و به این نکته پی می‌برد که فرد راستگو در میان مردم و نزد خدا محبوب‌تر است.

بخش اخلاق در هدیه‌های آسمان سوم

دانش‌آموز در بخش مربوط به اخلاق مباحث مربوط به

چهار موضوع مختلف را فرا می‌گیرد:

راستگویی، بهترین سخن است و فرد راستگو، نزد خدا و مردم دوست داشتنی تر است.

قالب درس های این بخش به گونه ای است که دانش آموز با طی مراحل تعیین شده، به شیوه ای لطیف و غیرمستقیم به این تعمیم دست می یابد که انسان مسلمان انسانی پاکیزه، راستگوست، در برخورد با دیگران با آنان خوشرویی نموده و سلام می کند و هنگام غذا خوردن آداب مربوط به آن را رعایت می نماید.

این اهداف، از طریق سه مبحث مجزا (و در عین حال کاملاً مرتبط با هم) قابل حصول است:

● مبحث اول (درس یکم)

از طریق قرار دادن بچه ها در موقعیت کلاس درس و برخورد با معلم و همکلاسی ها درباره ی سلام:

● مبحث دوم (درس شانزدهم)

از طریق ذکر داستانی درباره ی آداب غذا خوردن

● مبحث سوم (درس های هفدهم و هیجدهم)

از طریق بیان دو داستان درباره ی موضوع پاکیزگی و رعایت آن در محیط های جمعی (احساس مسئولیت در قبال آن)

● مبحث چهارم (درس های بیستم و بیست و یکم)

از طریق بیان دو داستان درباره ی صداقت و روراستی در کتاب درسی دانش آموز، این مباحث در قالب ۷ درس با عناوین زیر ارائه گردیده است:

درس یکم: سلام سلام

درس شانزدهم: سفره ی عمو عباس

درس هفدهم: نیمکت سبز

درس هیجدهم: شادی گل ها

درس بیستم: عینک معلم

درس بیست و یکم: کاردستی نرگس

اکنون برای آشنایی بیشتر با محتوا و شیوه ی تدریس و ارزش یابی دروس مذکور، به طور مبسوط به شرح هریک می پردازیم:

بنابراین دانش آموز پس از طی مراحل آموزش:

- ۱- مفاهیم موجود در بخش اخلاق و آداب اسلامی را طی فعالیت های یادگیری گوناگون، تکالیف کتاب کار و ... درک کرده و در مواقع لزوم به کار می برد و تجزیه، تحلیل و یا ترکیب می کند.
- ۲- نسبت به رعایت این آداب ابزار علاقه می کند.
- ۳- برای رعایت این آداب تلاش می کند.

زنجیره ی مفاهیم و مباحث

اکنون براساس اهداف کلی بخش اخلاق و نیز تعمیم ها و مفاهیم جزئی آن، به تبیین توالی منطقی مباحث و زنجیره ی مفاهیم مندرج در این بخش می پردازیم.

در این بخش، در پی آنیم که دانش آموز را از مسیری مشخص، موفق به درک مفاهیم و نیل به اهداف تعیین شده ی درس بنماییم. طی این مسیر زمانی برای کودکان لذت بخش و شادی آفرین است که به شیوه ای جذاب و غیرمستقیم صورت گیرد و فرصت های مناسبی را برای یادگیری و نتیجه گیری منطقی از مطالب درسی به آن ها بدهد.

زنجیره ی مفهومی مجموعه مباحث این بخش (که در قالب ۷ درس مجزا در اختیار دانش آموز قرار می گیرد) مطابق با نمودار زیر جمع بندی شده است. در این بخش به دنبال آن هستیم که دانش آموز، به نکاتی که در قالب گزاره های مجزای زیر آمده است، برسد.

نکته: فراموش نباید کرد که این عبارات نه برای حفظ کردن است، نه برای بیان مستقیم، بلکه در این جا می خواهیم تمامی آن چه را که قرار است به دانش آموزان ارائه شود، یک بار به طور اجمال مرور کنیم تا از این طریق، توالی مفاهیم برای آموزگار گرامی، روشن تر و صریح تر بیان شود.

سلام کردن یکی از آداب خوب اسلامی است، و خدا کسی را که زودتر سلام می کند و جواب سلام می دهد، دوست دارد.

مسلمان هم خود پاکیزه است و هم محیط زندگی خود را پاکیزه نگه می دارد. خدا پاکیزگی و پاکیزگان را دوست دارد.

خوردن و آشامیدن، آدابی دارد. ما مسلمانان آداب اسلامی خوردن و آشامیدن را رعایت می کنیم.

سلام سلام

• توضیحات درس

درس اول، مربوط به سلام کردن، به عنوان یکی از آداب اسلامی است. سلام، آغاز همه چیز است با دوستی و محبت و احترام متقابل، حتی احترام به طبیعت و محبت نسبت به آن به عنوان مخلوق خداوند. در مورد سلام کردن، نکات زیادی وجود دارد که مرور آن‌ها بی فایده نیست. از جمله آن که:

– هم کوچکترها اول به بزرگترها سلام می کنند و هم بزرگترها سعی می کنند در سلام کردن به کوچکترها، پیش قدم باشند.

بزرگترها به کوچکترها سلام می کنند تا آن‌ها یاد بگیرند؛ کوچکترها، به بزرگترها سلام می کنند تا از ارزش پیش دستی در سلام بهره مند شوند.

– سلام کردن، به تنهایی کافی نیست و باید دوستی و صمیمیت هم همراه آن باشد.

– سلام، مقدمه‌ی آشنایی است تا هیچ کس با دیگران غریبه نباشد و احساس غریبی نکند.

و خیلی حرف‌های دیگر... که مسلماً خود شما آن‌ها را خوب می دانید.

• اهداف درس

۱- آشنایی دانش آموزان با «سلام» به عنوان یکی از آداب اسلامی

۲- تمایل به سلام کردن در برخورد با دیگران

۳- رعایت ادب سلام کردن در برخورد با دیگران

• انتظارات

دانش آموز، طی فرایند آموزش:

۱- سلام و احوال پرسی را به عنوان یکی از آداب اسلامی

می شناسد.

۲- این ادب اسلامی را به هنگام برخورد با سایرین رعایت

می کند.

۳- شیوه‌های مختلف سلام کردن را می شناسد.

۴- به سلام کردن به دیگران، علاقه و تمایل نشان می دهد.

۵- پیش دستی در سلام کردن را ارزشمند می داند.

• مفاهیم کلیدی

سلام

دوستی

احوال پرسی

• مراحل تدریس

مفاهیم مندرج در این درس، ساده و بسیار قابل فهم است.

اما آن چه باید مورد توجه قرار گیرد، توسعه‌ی مفاهیم و تعمیم آن‌ها و عادت دادن بچه‌ها به سلام کردن از طریق تکرار آن در موقعیت‌های مختلف در طول سال تحصیلی است. بنابراین شما می باید با تکیه بر اطلاعات پیشین بچه‌ها، به آن‌ها کمک کنید تا به اطلاعات خود در این زمینه غنا و توسعه‌ی بیشتری ببخشند.

همچنین باید از طریق فراهم کردن زمینه‌های مناسب، آن‌ها را به رعایت این ادب در محیط مدرسه و خانه تشویق کرده و الگوهای عملی مناسبی به آن‌ها ارائه دهید.

پیشنهادهایی برای انتخاب روش تدریس مناسب

جستجو برای یافتن طریقه‌ی مناسب آموزش این درس را به خود شما واگذار می‌کنیم تا با استفاده از متن و تصاویر کتاب درسی و نیز با اتکاء بر تجربیات شخصی، بهترین و کارآمدترین شیوه را انتخاب کنید.

نکاتی که رعایت آن‌ها، موجب نتیجه بخشی بیشتر آموزش‌های شما خواهد شد، عبارتند از:

۱- توجه به موقعیت‌ها، حالت‌ها و اشکال مختلف سلام کردن در زندگی روزمره‌ی بچه‌ها

چگونه سلام می‌کنند؟

سلام سلام

چه کسی سلام می‌کند؟

کدام یک زودتر سلام می‌کند؟

کدام بهتر است؟

- ۲- ایجاد تداعی‌های خوشایند و خاطره‌انگیز برای سلام کردن در شرایط مختلف
- ۳- جلب توجه دانش‌آموزان به پیامدهای خوب سلام کردن

• ارزش‌یابی

علاوه بر مواردی که خود شما، برای ارزش‌یابی این درس مدنظر دارید، نمونه‌های زیر نیز می‌توانند برای این کار مناسب باشند:

۱- مشارکت فعال (مؤثر و علاقه‌مندانه) دانش‌آموزان در

تدریس

۲- علاقه و اشتیاق به انجام فعالیت‌های کتاب کار

۳- انجام فعالیت‌های کتاب کار

۴- رعایت ادب سلام کردن در موقعیت‌های مختلف، بویژه

در برخورد با معلم و همکلاسی‌ها

۵- خلاقیت دانش‌آموز در توسعه‌ی مفاهیم درس، خلق

یک اثر ادبی یا هنری، ارائه‌ی یک شیوه‌ی مناسب و نو در نحوه‌ی

برخورد با دیگران و احترام گذاشتن به آن‌ها

نمونه‌ای از فعالیت‌های مرتبط با اهداف خاص درس دوم

و نیز حوزه‌های فرایند یاددهی - یادگیری، در جدول هدف -

فعالیت این درس آمده است.

• کتاب کار

فعالیت‌های کتاب کار این درس، بیشتر برای ایجاد انگیزه و خوشایند کردن رعایت ادب سلام کردن است. بنابراین دانش‌آموزان می‌توانند با توجه به تصاویر و متناسب با ذوق و سلیقه و تجاربشان، به سوالات صفحه‌ی اول و دوم پاسخ دهند.

نکته: ما به دنبال آنیم که بچه‌ها، دنیا را زیبا و پر از مهربانی ببینند و این قابلیت را کمابیش در خود پرورش دهند که بتوانند برای مثال، حرکت سر یک حیوان را یک نوع سلام دادن تلقی کنند.

همچنین با انجام این فعالیت‌ها، دانش‌آموزان، سلام کردن را (به شکلی فانتزی)، عملی رایج بین همه موجودات می‌بینند.

اهداف: دانش‌آموز.....	طبقات و حوزه‌های فرایند یاددهی - یادگیری	درک مفاهیم	کسب مهارت‌ها	به‌کارگیری و مفاهیم و مهارت‌ها	تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده‌ها
— سلام را یکی از آداب اسلامی برخورد با دیگران می‌شناسد.	— شیوه‌های مختلف سلام کردن را می‌شناسد.	*			
— به سلام کردن به دیگران، تمایل نشان می‌دهد.	— پیش دستی در سلام کردن را ارزشمند می‌داند.				*
	— ادب سلام کردن را در موقعیت‌های مختلف، بویژه در برخورد با معلم و همکلاسی‌ها رعایت می‌کند.			*	

● دانستنی‌های معلم

یک شعر مناسب

توی این دلم، چند تا غم است
فکر می‌کنم، سیب آدم است
فکرهای من، نیستند عجیب

غصه می‌خورم من برای سیب
سیب را همه، پوست می‌کنند
نصف می‌کنند، گاز می‌زنند
زود می‌شود سببشان تمام
یک نفر نگفت: سیب جان سلام

ناصر کشاورز

سفره‌ی عمو عباس

آن سوی ده زمینی سرسبز با درختانی بلند قرار دارد. بعضی از کشاورزان موقع ظهر در آن جا استراحت می‌کنند. علی و محسن از کنار چشمه به کشاورزان خسته نگاه می‌کنند. عمو عباس، پیرترین دهان ده که بسیار خسته و تشنه به نظر می‌رسد، در کنار درختی می‌نشیند. کوله‌بارش را روی زمین می‌گذارد و از آن سفره‌ای کوچک و کوزه‌ای بیرون می‌آورد. آن‌ها متوجه می‌شوند که آبی در کوزه نیست. بچه‌ها با هم می‌گویند: «عمو عباس آب می‌خواهد»

— سلام عمو جان بفرمایید... آب آه
عمو عباس می‌گوید: «سلام بچه‌ها... دستتان درد نکند. راستی که خجانی تشنه بودم»
آن وقت آب را می‌نوشد و می‌گوید: «سلام بر حسین» سپس باقی مانده‌ی آب را در پای گلی می‌ریزد و به بچه‌ها می‌گوید: «دوست دارید با من غذا بخورید؟»
آن‌ها با خوشحالی می‌پذیرند.
طی دوباره به سر چشمه می‌روند تا برای شستن دست‌هایشان آب بیاورد.
محسن به عمو عباس کمک می‌کند تا سفره را باز کند. پیرمرد بسم الله الرحمن الرحیم می‌گوید: لقمه‌ای برمی‌دارد، آن را در دهان می‌گذارد و با دهان بسته آرام و بی‌صدا می‌چود.

محسن و علی با دقت به عمو عباس نگاه می‌کنند.
پیرمرد لبخند می‌زند و می‌گوید: «بخورید بچه‌ها، نعمت خداست»
بعد از تمام شدن غذا، عمو عباس و بچه‌ها دست‌هایشان را رو به آسمان بلند می‌کنند و می‌گویند: «خدایا شکر»

درس شانزدهم:

سفره‌ی عمو عباس

● توضیحات درس

داستان درس مربوط به دو کودک روستایی است که هنگام بازی در کنار چشمه، متوجه تشنگی پیرمردی کشاورز شده و در صدد کمک به وی برمی‌آیند. سپس به دعوت او بر سر سفره‌ی ساده‌اش نشسته و با او هم غذا می‌شوند. آن‌ها ضمن احترام به پیرمرد و کمک به او، به‌طور عملی برخی از آداب اسلامی غذا خوردن را می‌آموزند.

آن‌چه در این درس مهم است، آشنایی بچه‌ها با چند نمونه از آداب غذا خوردن است. آدابی نظیر: شستن دست‌ها قبل و بعد از غذا، گفتن بسم الله قبل از غذا، برداشتن لقمه‌های کوچک، جویدن غذا با دهان بسته، با آرامش غذا خوردن، پرخوری نکردن، ریخت و پاش نکردن دور ظرف و سفره‌ی غذا، دور نریختن باقیمانده‌ی آب، غذا و یا هر خوراکی دیگری، شکر کردن پس از غذا، تشکر از مادر و پدر (یا میزبان) و...

نکته: در خرده فرهنگ‌های بومی، بی‌شک آداب خاصی برای غذا خوردن وجود دارد. در صورتی که مطابقت این آداب را با دستورات دین احراز نموده و یا دست کم مخالفتی از ناحیه‌ی شریعت برای آن سراغ نداشته باشید، می‌توانید آن‌ها را مورد تأکید قرار دهید. البته، در این مورد باید به ظرفیت سنی و فکری بچه‌ها نیز توجه کنید.

● اهداف درس

- ۱- آشنایی با برخی آداب اسلامی خوردن و آشامیدن
- ۲- تمایل به رعایت آداب اسلامی خوردن و آشامیدن
- ۳- رعایت آداب اسلامی خوردن و آشامیدن

انتظارات

دانش آموز، طی فرایند آموزش:

- ۱- رعایت آداب اسلامی خوردن و آشامیدن را نشانه‌ی یک فرد خوب و مسلمان می‌شناسد.
- ۲- برخی از آداب اسلامی خوردن و آشامیدن را بیان می‌کند.
- ۳- اهمیت و فواید رعایت آداب غذا خوردن را بیان می‌کند.
- ۴- آداب اسلامی خوردن و آشامیدن را هنگام غذا خوردن رعایت می‌کند.

● مفاهیم کلیدی

آداب خوردن و نوشیدن
الحمد لله

مراحل تدریس

شیوه‌هایی برای شروع مناسب

مثال ۱: موقعیتی ترتیب دهید یا بیابید که طی آن، بچه‌ها،

به مناسبتی دور هم غذا بخورند تا در فرصتی طبیعی و واقعی و با وجود آمادگی و انگیزه‌ی کافی در بچه‌ها، نکات موردنظر درس را آموزش دهید.

مثال ۲: می‌توانید بحث درباره‌ی موضوع درس را در قالب سؤال‌هایی نظیر این‌ها سازماندهی کنید:

۱- قبل از غذا چه کارهایی باید بکنیم؟

۲- موقع غذا خوردن چه کارهایی باید بکنیم؟

۳- بعد از غذا خوردن چه کارهایی باید بکنیم؟

مثال ۳: می‌توانید از دیده‌ها و شنیده‌های خود در مورد نحوه‌ی غذا خوردن بچه‌ها، گفتگو کنید.

مثال ۴: اجرای یک نمایش توسط بچه‌ها در این زمینه هم می‌تواند شروعی مناسب برای آموزش‌های بعدی شما باشد.

پیشنهادهایی برای انتخاب روش تدریس مناسب:

● متن درس را بخوانید.

غذای پرلده

به نقاشی‌های این صفحه نگاه کن. سپس به کمک بزرگ‌تره‌هایت قصه‌ی غذای پرلده را بنویس.

۳۲

درس ۱۶

من این غذاها را دوست دارم ولی

من این غذاها را دوست ندارم ولی آن‌ها را

من وقتی به مهمانی می‌روم، نمی‌گویم این غذا را دوست دارم یا آن غذا را دوست ندارم، فقط از صاحب خانه

مأ. وقتی غذا می‌خوریم،

۳۵

● اکنون می‌توانید نظر بچه‌ها را درباره‌ی رفتار علی و جواد ببینید. با بچه‌ها در این باره بیشتر گفتگو کنید. به آن‌ها فرصت دهید نظرهای خود را در این زمینه بازگو کنند.

● از آن‌ها درباره‌ی نحوه‌ی غذا خوردنشان در منزل سؤال کنید.

● علاوه بر گفتگو درباره‌ی آداب، می‌توانید راجع به اهمیت و فایده‌ی رعایت آن‌ها و عواقب عدم رعایتشان نیز گفتگو کنید.

● فراموش نکنید برنامه‌هایی نظیر افطاری یا غذای نذری و یا آموزش آشپزی در مدرسه و یا گردش‌ها و اردوهای دسته‌جمعی می‌توانند فرصت‌های خوبی برای تعمیق مفاهیم درس باشند. نشستن سر سفره، شستن دست‌ها، بسم‌الله گفتن، بی‌صدا غذا خوردن، تمیز و باوقار خوردن، پرخوری نکردن و به‌اندازه خوردن و بسیاری از آداب دیگر غذا خوردن می‌تواند سر سفره به بچه‌ها آموخته و یا تکرار و تمرین شوند.

کتاب کار

کتاب کار بچه‌ها علاوه بر تأکید بر محتوای درس، به مفاهیم و آداب دیگری نیز می‌پردازد.

در صفحه‌ی اول، از دانش‌آموز خواسته شده تا رفتار موردنظرش را با سلیقه‌ی خود، انتخاب کرده و از طریق تکمیل جملات ناقص نشان دهد.

در صفحه‌ی دوم، بچه‌ها باید داستان غذای پرنده را متناسب با تصاویر، بنویسند. این قسمت بر روی نظافت و شستشوی دست‌ها قبل از غذا تأکید دارد.

● ارزش‌یابی

در این درس بیشترین اهمیت از آن آداب عملی غذا خوردن

و تلاش برای رعایت آن‌ها است. پرسش و پاسخ و بحث و گفتگوی گروهی می‌تواند مفید باشد. بازی‌های نمایشی و نمایش خلاق توسط کودکان نیز برای تدریس این درس و کمک به ارزش‌یابی آن می‌تواند به کار گرفته شود. شما از خلال نمایش بچه‌ها، نقش‌هایی که ایفا می‌کنند و یا حتی با ایفای نقش توسط خودتان می‌توانید درباره‌ی تلقی بچه‌ها و نیز میزان دانسته‌های آنان و میزان تقلید آن‌ها به رعایت آداب غذا خوردن مطلع شوید. برای مثال می‌توانید خود شما (یا یکی از بچه‌ها) به ایفای نقشی بپردازید که طی آن شخصیت نمایش خطاهای زیادی می‌کند و آداب غذا خوردن را رعایت نمی‌کند و یا به عکس آداب را به خوبی رعایت می‌کند.

مواردی که به ارزش‌یابی کیفیت و کیفیت آموخته‌های دانش‌آموزان در این درس و تکمیل جدول مربوطه کمک می‌کنند، عبارتند از:

۱- مشارکت فعال در تدریس

۲- بیان آداب غذا خوردن

۳- رعایت آداب غذا خوردن در شرایط و موقعیت‌های

مختلف

۴- مشارکت در بحث و گفتگو در مورد فواید و نتایج

رعایت آداب موردنظر

۵- انجام فعالیت‌های کتاب کار

تمام فعالیت‌های مناسبی که توسط شما آموزگار محترم برای برآورده شدن اهداف و انتظارات درس در نظر گرفته می‌شوند نیز به این موارد اضافه خواهند شد.

جدول هدف - فعالیت این درس، نمونه‌ای از فعالیت‌های

موردنظر و ارتباط آن‌ها را با اهداف، از یک سو و با حوزه‌های

فرایند یاددهی - یادگیری از سوی دیگر، مشخص می‌کند.

تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	کسب مهارت‌ها	درک مفاهیم	طبقات و حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری فعالیت‌ها: دانش آموز.....	اهداف: دانش آموز.....
			*	– برخی از آداب اسلامی خوردن و آشامیدن را بیان می‌کند.	– برخی از آداب اسلامی خوردن و آشامیدن را می‌داند.
	*			– اهمیت و فواید رعایت آداب غذا خوردن را بیان می‌کند.	– نسبت به رعایت آداب اسلامی خوردن و آشامیدن، تمایل نشان می‌دهد.
	*			– آداب اسلامی خوردن و آشامیدن را هنگام غذا خوردن رعایت می‌کند.	

نیمکت سبز

پس از باران، همه جا زبانه به نظر می‌رسد. قطره‌های باران، از شاخه‌ها می‌چکند. آن‌ها مثل دانه‌های آلماس می‌درخشند. بوی خوش میزه و خاک‌نمناک در همه جا پیچیده است. فرید و رضا برای بازی با هواپیماهای کوچک کاغذی خود به بوستان نزدیک خانه‌شان آمده‌اند. آن‌ها می‌خواهند هواپیماها را از یک جای بلند پرتاب کنند.

چشمشان به نیمکت سبزی می‌افتد. روی آن می‌روند و هواپیماهایشان را پرتاب می‌کنند. بعد از مدتی، سوار تاب می‌شوند. لیمو خشک صورتشان را نوازش می‌کند و اجسامی خوش به آن‌ها دست می‌دهد.

دختر کوچکی همراه مادر بزرگش به بوستان می‌آید. دخترک روی نیمکت می‌نشیند. مادر بزرگ می‌گوید: «وای! چرا روی این نیمکت نشستی؟ لیاست گلی شده است.» سپس گل‌ها را از روی لباس دخترک پاک می‌کند.

فرید و رضا به یک‌دیگر نگاه می‌کنند. آن‌ها عجلت می‌کشند.

با خودم می‌گویم
آن‌ها می‌توانند لفتیاب خود را چیران کنند. اما چگونه؟

دوست دارم
هم خودم و هم دوستانم همیشه تمیز و پاکیزه باشیم

نیمکت سبز

• توضیحات درس

ماجرای درس هفدهم مربوط به یکی از مواردی است که در زندگی کودکان، نمونه‌های فراوانی دارد: موضوع نظافت و اهمیت آن.

کودکانی که بدون هیچ قصد بدی و صرفاً برای بازی و تفریح (که حق مسلم آن‌هاست) به پارک می‌روند تا هواپیماهای کاغذی خود را به پرواز درآورند، بی‌خبر از نتیجه‌ی بی‌توجهی خود موجب می‌شوند که لباس کودک دیگری کثیف شده و او و مادر بزرگش به زحمت بیفتند.

علاوه بر رعایت نظافت و پاکیزگی، توجه به مسئولیت‌های انسان‌ها نسبت به یکدیگر و تلاش برای رعایت این ادب اسلامی و انسانی در محیط‌های جمعی نیز از موارد تأکید متن می‌باشند. بی‌تردید معلم دانا و توانا در این موارد می‌تواند به تعمیم و بسط این مفاهیم در ذهن بچه‌ها کمک نموده و نمونه‌های ملموس دیگری را در زندگی بچه‌ها بیابد و به نحوی مناسب، آموزش دهد.

- ۲- اهمیت و نتایج رعایت نظافت و پاکیزگی را برای خودش و دیگران بیان می‌کند.
- ۳- نسبت به رعایت نظافت و حقوق دیگران در این زمینه حساسیت نشان می‌دهد.
- ۴- درباره‌ی رفتار شخصیت‌های قصه قضاوت می‌کند.
- ۵- مصادیق و نمونه‌های مختلف رعایت پاکیزگی و نظافت را در زندگی روزمره‌ی خود، تشخیص می‌دهد.
- ۶- نظافت شخصی و نیز محیط پیرامون را رعایت می‌کند.

• اهداف درس

- ۱- درک اهمیت نظافت و پاکیزگی و آشنایی با آداب آن به‌عنوان یکی از مظاهر اخلاق و رفتار اسلامی
- ۲- تمایل به رعایت پاکیزگی و نظافت در شرایط مختلف
- ۳- تلاش برای رعایت پاکیزگی و نظافت در شرایط مختلف

• مفاهیم کلیدی

- پاکیزگی
- زیبایی
- حفظ پاکیزگی محیط
- احساس مسئولیت

• انتظارات

دانش آموز، طی فرایند آموزش:

- ۱- رعایت نظافت و پاکیزگی را نشانه‌ی رفتار یک فرد خوب و مسلمان می‌داند.

• مراحل تدریس

این درس بر روی دو نکته‌ی مهم تأکید دارد: (۱) اهمیت رعایت نظافت شخصی و پاکیزگی ظاهر (۲) مسئولیت انسان مسلمان در مقابل حفظ نظافت محیط زیست و رعایت حق انسان‌ها در این

زمینه. به همین جهت تدریس شما باید به گونه‌ای باشد که هر دو موضوع را به خوبی شامل شود.

شیوه‌هایی برای شروع مناسب

مثال ۱: برای شروع این درس، می‌توان برای بچه‌ها از خطرات و مشکلات ناشی از عدم توجه به نظافت و بهداشت صحبت کرد.

مثال ۲: اگر بتوان از پوسترها یا عکس‌هایی که نشان دهنده‌ی عدم توجه انسان‌ها به این امور است، استفاده نمود، بسیار مناسب است.

مثال ۳: نقل چند خبر از عواقب ناشی از بی‌توجهی انسان‌ها به بهداشت و پاکیزگی، از روزنامه‌ها یا منابع دیگر و استفاده از تصاویر مناسب آن‌ها هم می‌تواند مقدمه‌ی خوبی برای درس باشد.

مثال ۴: قصه‌ها یا خاطراتی در این زمینه توسط معلم و یا بچه‌ها می‌تواند بسیار مفید باشد.

مثال ۵: بیان نکات مورد نظر، با استفاده از حضور یک پزشک، مربی بهداشت و یا حتی بازیگری که در نقش آب، صابون، میکروب یا شخصیت‌های مناسب دیگری بازی می‌کند می‌تواند مناسب باشد.

پیشنهادهایی برای انتخاب روش تدریس مناسب:

- خود شما (یا یکی از بچه‌ها)، می‌توانید به ایفای نقشی پردازید که طی آن شخصیت نمایش خطاهای زیادی می‌کند و نظافت فردی و جمعی را رعایت نمی‌کند و یا به عکس آداب را بخوبی رعایت می‌کند.

- می‌توانید علاوه بر گفتگو درباره‌ی آداب، راجع به فایده و اهمیت آن‌ها نیز گفتگو کنید.

- می‌توانید جلسه‌ای تشکیل بدهید. جلسه‌ای با حضور بچه‌ها و والدین آن‌ها، برای گفتگو درباره‌ی اهمیت نظافت، مسئولیت بزرگترها و بچه‌ها نسبت به این امر و نیز شیوه‌های همکاری آن‌ها برای حفظ نظافت و زیبایی خود و محیط زندگی.

- تشویق بچه‌ها به تشکیل گروه یا گروه‌هایی برای حفظ بهداشت و نظافت کلاس و مدرسه می‌تواند یکی از مهم‌ترین بخش‌های تدریس باشد. اگر شما بتوانید با تشویق‌های خودتان به

تشکیل چنین گروه یا گروه‌هایی (با تصمیم جدی خود بچه‌ها) کمک کنید، بزرگ‌ترین عمل تربیتی را انجام داده‌اید.
نکته: مهم آن است که بچه‌ها این گونه فعالیت‌ها را یک فعالیت دینی و اعتقادی تلقی کنند.

برنامه‌ریزان درس تربیت دینی امیدوارند که در آینده‌ی نزدیک توسط معلمان و مربیان شایسته در هر مدرسه، گروه یا گروه‌هایی برای حفظ و حراست و حمایت جدی از امر بهداشت (به‌عنوان یک فعالیت تربیت دینی) تشکیل شوند. در آن صورت، این یکی از بزرگ‌ترین کارکردهای تربیتی درس دینی قلمداد خواهد شد.

● بسیار مناسب است این درس، نمره‌ای عملی به دنبال داشته باشد. مثلاً بتوانید با همکاری سایر همکاران و مدیریت مدرسه، فعالیت‌های گروهی در این زمینه داشته باشید. یا این که در گوشه‌ای از شهر یا روستا، این فعالیت را انجام دهید.

نکته: علاقه‌ی بچه‌ها به این گونه امور ابتدا صرفاً به‌عنوان نوعی بازی تجلی می‌کند. این، یک نقطه‌ی شروع مناسب است، اما وظیفه‌ی اصلی مربی آن است که این علاقه را در بچه‌ها درونی و آن را تبدیل به یک عادت نموده و نوعی حساسیت نسبت به محیط‌هایی که در آن‌ها بهداشت و نظافت رعایت نمی‌شود و یا انسان‌هایی که به این گونه امور توجه ندارند، به‌وجود آورد.

● برای تدریس این درس، حتی الامکان بچه‌ها را به دامان طبیعت برده و آن‌ها را با زیبایی‌های طبیعت و شیوه‌های حفاظت از آن، بیشتر آشنا کنید و بگذارید خود آن‌ها لذت حمایت از طبیعت را بچشند.

● بچه‌ها را نسبت به بی‌توجهی و یا خدایی نکرده از بین بردن آفریده‌های خدا، حساس بار بیاورید.
چند تذکر:

● این درس بدون انجام یک کار عملی و یا تشکیل یک گروه کار نمی‌تواند کارکرد زیادی داشته باشد،

● بی‌تردید خود شما، پیش و بیش از بچه‌ها، به رعایت

نظافت، توجه به زیبایی ظاهر، تمیزی و پاکیزگی لباس، استعمال بوی خوش و... توجه خواهید نمود و بیش از بچه‌ها، خودتان را نسبت به نظافت و پاکیزگی بچه‌ها، کلاس، مدرسه و محیط اطراف حساس نشان خواهید داد.

● کتاب کار

فعالیت کتاب کار این درس، شامل یک کار گروهی جهت جستجوی راه‌هایی برای تدوین قوانین و نیز تهیه‌ی برنامه‌ای برای پاکیزه نگاه داشتن مدرسه است.

این فعالیت گروهی می‌تواند در سطح کلاس و با همکاری و نظارت شما صورت گیرد.

● ارزش‌یابی

در این درس بیشترین اهمیت از آن توجه به نظافت به‌عنوان یک مسئولیت انسانی و اسلامی و تلاش برای رعایت آن است. همانند درس پیشین، پرسش و پاسخ، بحث و گفتگوی گروهی، بازی‌های نمایشی و نمایش خلاق توسط کودکان، می‌تواند برای تدریس و ارزش‌یابی آن مفید واقع شوند.

مواردی که در تکمیل جدول ارزش‌یابی این درس به شما کمک خواهند کرد، عبارتند از:

۱- مشارکت فعال در بحث و گفتگوهای مربوط به اهمیت رعایت نظافت و پاکیزگی

۲- گفتگو و قضاوت در مورد رفتار شخصیت‌های داستان

۳- بیان نمونه‌ها و مصادیقی از اهمیت رعایت نظافت و پاکیزگی در زندگی روزمره‌ی خود

۴- انجام فعالیت‌های کتاب کار

۵- فعالیت‌های مناسب موردنظر معلم

جدول هدف - فعالیت این درس، نمونه‌ای از فعالیت‌های موردنظر و ارتباط آن‌ها را با اهداف، از یک سو و با حوزه‌های فرایند یاددهی - یادگیری از سوی دیگر، مشخص می‌کند.

اهداف: دانش آموز.....	طبقات و حوزه‌های فرایند یاددهی - یادگیری فعالیت‌ها: دانش آموز.....	درک مفاهیم	کسب مهارت‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده‌ها	
- اهمیت و نتایج رعایت نظافت و پاکیزگی را برای خودش و دیگران بیان می‌کند. - اهمیت و نتایج رعایت نظافت و پاکیزگی را برای خودش و دیگران بیان می‌کند. - نسبت به رعایت نظافت و حقوق دیگران در این زمینه حساسیت نشان می‌دهد. - درباره‌ی رفتار شخصیت‌های قصه قضاوت می‌کند. - نظافت شخصی و نیز محیط پیرامون را رعایت می‌کند.	- اهمیت و نتایج رعایت نظافت و پاکیزگی را برای خودش و دیگران بیان می‌کند.			*		
	- مصادیق و نمونه‌های مختلف رعایت پاکیزگی و نظافت را در زندگی روزمره‌ی خود تشخیص می‌دهد / بیان می‌کند.				*	
	- نسبت به رعایت نظافت و حقوق دیگران در این زمینه حساسیت نشان می‌دهد.					*
	- درباره‌ی رفتار شخصیت‌های قصه قضاوت می‌کند.					*
	- نظافت شخصی و نیز محیط پیرامون را رعایت می‌کند.					*

شادی گل‌ها

روز خوبی بود. به بوستان نزدیک خانه مان رفیم تا عکس بگیریم. در دو طرف بوستان گل‌های لاله و بنفشه کاشته شده بود. من گفتم: «پدر، این گل‌ها چه قدر قشنگ‌اند!»
پدر گفت: «امروز تو از آن‌ها عکس بگیر.»
او دوربین را به من داد و برایم گفت که چگونه با آن کار کنم. خوشحال شدم و خواستم از گل‌های لاله عکس بگیرم. ناگهان منوچه آشفال‌هایی شدم که لاله‌ای گل‌ها ریخته شده بود. با خودم گفتم: «دوست ندارم از زیاده‌ها عکس بگیرم.»
به همین خاطر، از گل‌های بنفشه عکس گرفتم. وقتی برگشتم، دیدم پدرم آشفال‌ها را از میان گل‌های لاله جمع می‌کند. به کمک او رفتم و باهم تمام زیاده‌ها را جمع کردیم. آن وقت از لاله‌ها هم عکس گرفتیم. چه عکس‌های زیبایی!

با خودم می‌گویم

چه باید کرد تا همه‌جا همیشه زیبا و پاکیزه باشد؟

دوست دارم

در این بوم با دوستان، معقم و بزرگ‌ترهایم گفت‌وگو و مسئولیت کنم.

شادی گل‌ها

توضیحات درس

درس بیست و دوم، داستان کودکی است که به همراه پدر خود برای گردش و تفریح به بوستانی می‌رود و به پیشنهاد پدر، می‌خواهد از گل‌های زیبای آن عکس بگیرد. اما وجود زیاده‌ها در میان گل‌ها او را ناراحت می‌کند و بالاخره پس از پاکسازی آن قسمت، عکس‌های زیبایی تهیه می‌کند. تحریک حس زیبایی شناختی کودکان، جلب توجه و حساسیت بچه‌ها نسبت به آلودگی محیط پیرامون خود و ترغیب آن‌ها به حفظ پاکیزگی آن، از اهداف عمده‌ی این درس می‌باشند.

اهداف درس

- ۱- درک فایده و نتیجه‌ی رعایت نظافت و پاکیزگی
- ۲- تمایل به رعایت نظافت و پاکیزگی در شرایط مختلف
- ۳- احساس مسئولیت نسبت به رعایت نظافت و پاکیزگی در اماکن عمومی
- ۴- تلاش برای رعایت پاکیزگی و نظافت در شرایط مختلف

انتظارات

دانش‌آموز، طی فرایند آموزش:

- ۱- نسبت به رعایت نظافت و پاکیزگی محیط پیرامون خود، حساسیت و علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- نظافت و پاکیزگی محیط پیرامون را رعایت می‌کند.
- ۳- درباره‌ی رفتار شخصیت‌های قصه قضاوت می‌کند.
- ۴- نتایج رعایت نظافت و پاکیزگی محیط را بیان می‌کند.

مفاهیم کلیدی

پاکیزگی

زیبایی

حفظ پاکیزگی و زیبایی محیط پیرامون

احساس مسئولیت

مراحل تدریس

بهبتر است پیش از هر چیز به بیان شباهت‌ها و تفاوت‌های این درس با درس پیشین بپردازیم. زیرا ممکن است این طور به نظر بیاید که مطالب مهم، در درس گذشته گفته شده و نیازی به ارائه‌ی مطلب دیگری وجود ندارد.

بی‌تردید، این درس نیز همانند درس قبل بر موضوع نظافت و پاکیزگی و نیز لزوم توجه به مسئولیت انسان‌ها در قبال حفظ نظافت و پاکیزگی تأکید دارد. اما درس قبل بیشتر بر حقوق انسان‌ها نسبت به یکدیگر متمرکز بود و این درس بر ضرورت حفظ محیط زیست و تقویت حس زیبایی شناسی بچه‌ها. بنابراین لازم است آموزگار محترم در این درس بیش از درس قبل، بر تقویت حس زیبایی دوستی و لذت درک زیبایی‌ها بویژه زیبایی‌های طبیعت تأکید نماید.

شیوه‌هایی برای شروع مناسب

علاوه بر تمامی فعالیت‌هایی که در درس پیش بدان اشاره

شد،

مثال ۱: موقع ورود به کلاس، می‌توانید با دو نفر از بچه‌ها (بهتر است از کلاس خود آن‌ها نباشند)، همراه باشید: بچه‌ای با ظاهری آلوده و نامی عجیب و غریب و بچه‌ای با ظاهری آراسته و نامی زیبا. آن دو را به‌عنوان شاگردان جدید کلاستان معرفی کنید. از بچه‌ها بخواهید هر که دوست دارد، شاگردان جدید را کنار خود بنشانند. برای آن که عکس‌العمل بچه‌ها را بهتر مشاهده کنید، باید به حس و حال بچه‌ها نسبت به آن دو دامن بزنید. بعد درباره‌ی آن دو گفتگو کنید یا بگذارید آن‌ها با یکدیگر و یا با شما بحث و گفتگو کنند.

نکته ۱: بچه‌ها از تضادهای صریح و اختلاف‌های فاحش، به شرطی که برایشان جذاب باشد، بسیار لذت می‌برند.

مثال ۲: می‌توانید همان برنامه را با استفاده از دو عروسک با دو شخصیت متضاد اجرا کنید.

مثال ۳: می‌توانید قصه‌ای بگویید.

در این باره قصه‌های مختلفی وجود دارد و شما می‌توانید آن‌ها را در قالب قصه‌گویی یا قصه‌خوانی به گونه‌ای دل‌پسند و جذاب برای بچه‌ها بیان کنید. (برای سهولت کار شما یک نمونه در بخش دانستنی‌های معلم همین بخش ذکر شده است).

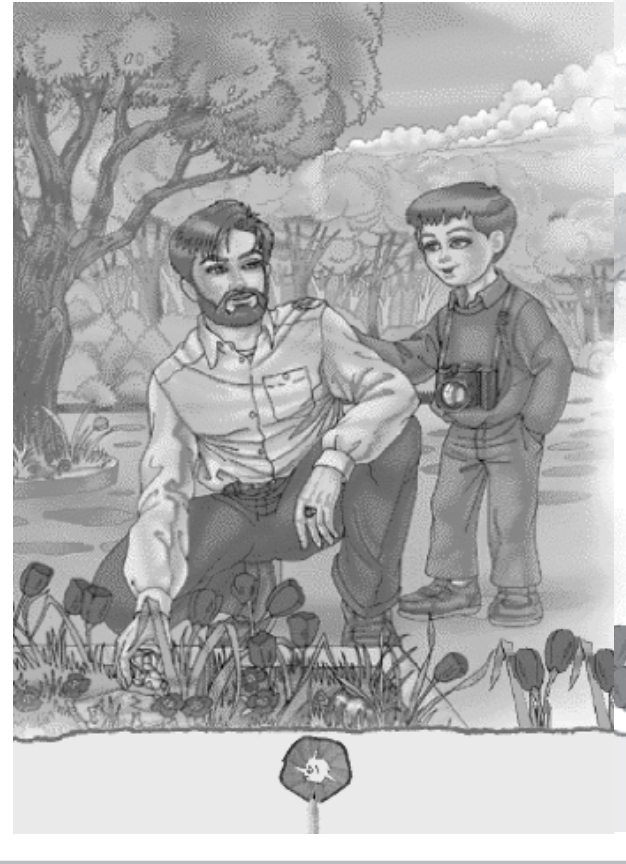
مثال ۴: برای آن که حساسیت بچه‌ها را نسبت به تمیزی و کثیفی و مواجهه با آن‌ها برانگیزید، می‌توانید لشکری فرضی را برای مقابله با حمله‌ی موجودات کثیفی که قرار است به مدرسه‌ی شما حمله کنند! سازماندهی کنید.

این موقعیت خیالی، به شرطی که به گونه‌ای هنرمندانه و در قالب یک بازی جدید (در نگاه بچه‌ها) طراحی و ایجاد شود، می‌تواند بسیار موفق باشد.

نکته ۱: شما باید از قبل، وقوع موقعیت‌های احتمالی را در قصه‌پردازی خود پیش‌بینی کنید.

نکته ۲: اگر به هر دلیلی بازی نیمه تمام بماند یا حال حس بچه‌ها دگرگون شود، به اصل کار و نیز به روحیه‌ی آنان ضربه می‌خورد.

نکته ۳: بچه‌ها در این جنگ فرضی، شما را به‌عنوان فرماندهی خود تلقی می‌کنند. این امر به ایجاد انسجام در کلاس، همراهی بیش از پیش بچه‌ها با شما و با یکدیگر و... کمک بسیاری

ما می‌خواهیم همیشه کلاس تمیز و مرتبی داشته باشیم. اکنون مشورت می‌کنیم:

— به نظر من این است که

— به نظر من

— بیاید همه با هم تصمیم بگیریم

۳۸

خواهد کرد و به تسلط بیشتر شما بر کلاس می‌انجامد.

نکته ۴: داستان جنگ فرضی را به گونه‌ای سازماندهی کنید که بچه‌ها برای حفاظت از مدرسه‌ی خود در مقابل دشمنان بتوانند دست به ابتکار و خلاقیت بزنند.

نکته ۵: یادتان باشد تمام جنگ و جریانات آن باید در قالب یک موقعیت خیالی و ذهنی اتفاق بیفتد و در انتها بچه‌ها حتماً پیروز شوند.

این، در واقع قصه‌ای است که توسط خود بچه‌ها و البته با رهبری شما ساخته و پرداخته می‌شود.

پیشنهادهایی برای انتخاب روش تدریس مناسب

● درس را برای بچه‌ها بخوانید.

● برای نتیجه‌گیری مناسب، از بچه‌ها بخواهید - اگر با شخصیت داستان موافق هستند - به راه‌هایی برای تمیز نگه داشتن مدرسه و محیط زندگی خود بیندیشند.

● می‌توانید در قالب یک کار گروهی بحث و گفتگویی را درباره‌ی داستان، میان بچه‌ها ترتیب دهید.

● درس می‌تواند در قالب یک قصه برای کودکان بیان شود. در این حالت پس از این که با شروعی مناسب، ذهن بچه‌ها، بر روی مفهوم پاکیزگی متمرکز گردید، می‌توانید درس را برای آن‌ها بخوانید.

● این درس، همچنین می‌تواند در قالب یک فعالیت نمایشی ارائه شود. در این صورت می‌توانید از روش قصه‌گویی همراه با نمایش استفاده کنید (بدین صورت که همزمان با قصه‌گویی یا قصه خوانی شما، چند نفر از بچه‌ها در نقش شخصیت‌های قصه به ایفای نقش و انجام حرکات متناسب با داستان بپردازند) همچنین می‌توانید از خود بچه‌ها بخواهید پس از توضیح درس، به صورت گروهی، آن را در قالب یک نمایش ارائه دهند.

● می‌توانید در جلسه‌ای که با حضور بچه‌ها، معلمان دیگر و یا اولیای بچه‌ها تشکیل داده‌اید، علاوه بر گفتگو درباره‌ی موضوعات مذکور در درس گذشته، درباره‌ی این موضوع نیز گفتگو کنید که چگونه می‌توان برای حفظ زیبایی خود، کلاس

درس و محیط مدرسه تلاش کرد؟ چه راه‌هایی وجود دارد که یک انسان مسلمان بتواند فردی زیبا، با ظاهری آراسته باشد؟ چه کارهایی می‌توان کرد تا بدون تحمل هزینه‌های بی‌مورد، کلاس درس و محیط مدرسه را زیبا نگه داریم؟ این موضوعات می‌تواند به مناسبت اعیاد مذهبی هم مطرح شده و در این خصوص تصمیم‌گیری‌ها و اقداماتی (با تأکید بر نقش‌آفرینی کودکان) صورت بگیرد.

● کتاب کار

موضوع فعالیت کتاب کار این درس، تصاویر مربوط به دو کلاس با وضعیتی متفاوت است که بچه‌ها باید با دقت، آن‌ها را با هم مقایسه کرده و کلاس بهتر را انتخاب کنند.

● ارزش‌یابی

در این درس علاوه بر توجه به نظافت به عنوان یک مسئولیت انسانی و اسلامی و تلاش برای رعایت آن، بیشترین اهمیت از آن تقویت حس زیبایی دوستی بچه‌ها و جستجوی این زیبایی و لطافت در طبیعت و حفظ محیط‌زیست است.

علاوه بر مواردی که شما برای تحقق اهداف و انتظارات درس پیش‌بینی کرده‌اید، این موارد نیز می‌توانند در ارزش‌یابی این درس به شما کمک کنند:

۱- مشارکت فعال در بحث و گفتگوهای مربوط به نتایج رعایت نظافت و پاکیزگی

۲- مشارکت در اجرای نمایش خلاق

۳- گفتگو و قضاوت در مورد رفتار شخصیت‌های داستان

۴- بیان نمونه‌هایی از وظایف و مسئولیت ما در مقابل محافظت از طبیعت

۵- انجام فعالیت‌های کتاب کار

جدول هدف - فعالیت این درس، نمونه‌ای از فعالیت‌های مورد نظر و ارتباط آن‌ها را با اهداف، از یک سو و با حوزه‌های فرایند یاددهی - یادگیری از سوی دیگر، مشخص می‌کند.

اهداف: دانش آموز.....	طبقات و حوزه‌های فرایند یاددهی – یادگیری فعالیت‌ها: دانش آموز.....	درک مفاهیم	کسب مهارت‌ها	به‌کارگیری مفاهیم و مهارت‌ها	تحلیل نقادانه و سازماندهی ایده‌ها
– اهمیت و نتایج رعایت نظافت و پاکیزگی را برای خودش و دیگران درک می‌کند.	– اهمیت و نتایج رعایت نظافت و پاکیزگی محیط پیرامون خود را بیان می‌کند.			*	
– نسبت به رعایت نظافت و پاکیزگی محیط پیرامون خود تمایل نشان می‌دهد.	– نمونه‌هایی از وظایف و مسئولیت‌های ما را نسبت به حفظ طبیعت بیان می‌کند.			*	
	– نسبت به رعایت نظافت و پاکیزگی محیط پیرامون خود حساسیت نشان می‌دهد.				*
	– درباره‌ی رفتار شخصیت‌های قصه قضاوت می‌کند.				*
	– نظافت شخصی و نیز محیط پیرامون را رعایت می‌کند.			*	